

To nejde! aneb Když intelektově nadané děti narazí na své limity

Kateřina Židů

ATC metod prof. Feuersteina

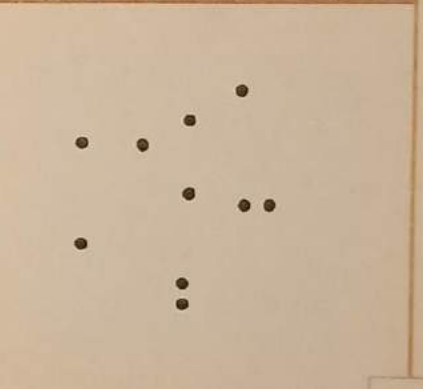
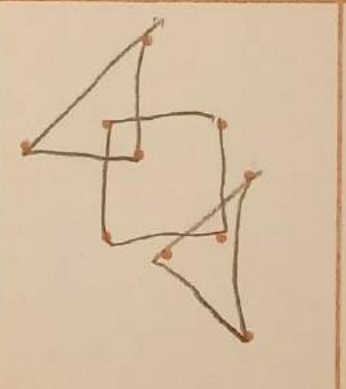
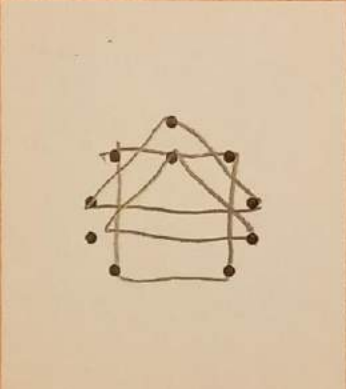
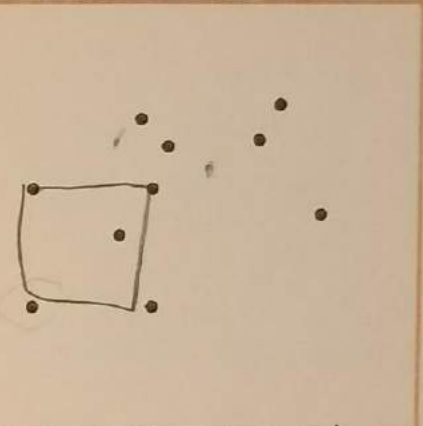
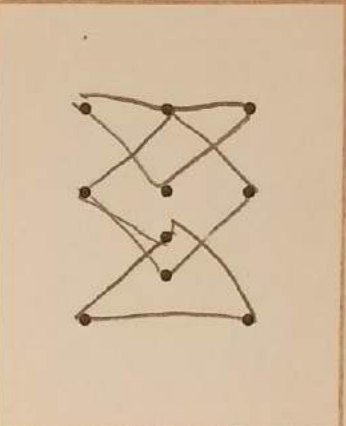
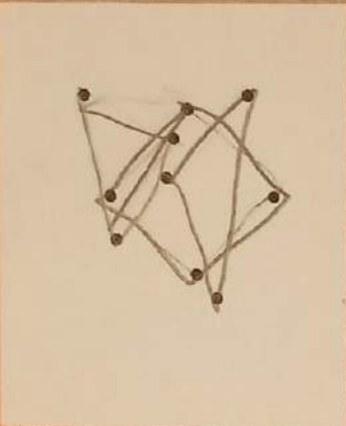
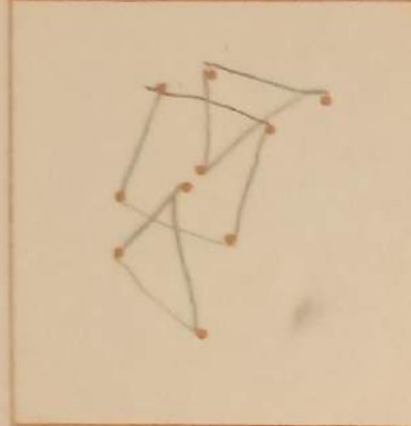
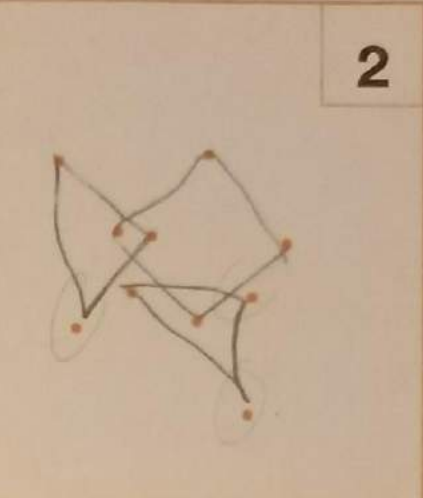
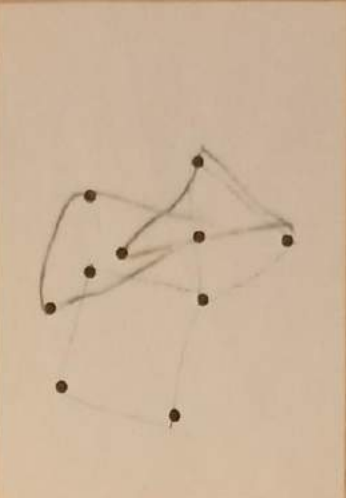
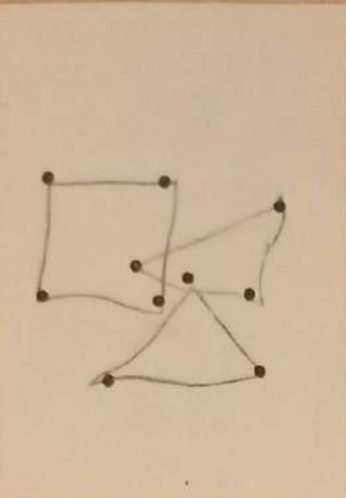
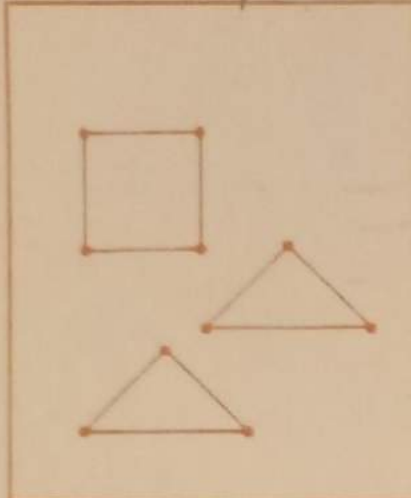
<http://www.atc-feuerstein.cz/>

Nadané děti – nejčastější mýty

- superhrdinové
- vše jim jde samo
- úspěch v životě mají zaručen

Vlastní zkušenost s nadanými

- A co máme dělat?
- Já tomu nerozumím.

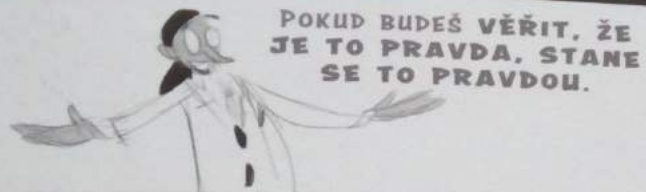
Kdo byl Reueven Feuerstein?

člověk s obrovskou vírou v lidský potenciál (pozitivní stereotyp)

x

„nikdy nebudeš mít lepší známky než trojky“ (negativní stereotyp)

NAPŘÍKLAD JEDNA KLASICKÁ STUDIE UKÁZALA, ŽE DOKONCE I UMĚLÉ KATEGORIE MOHOU PŮSOBIT JAKO SEBENAPLNŮJÍCÍ PROROCTVÍ.

UČITELÉ, KTERÝM BYLO ŘEČENO, ŽE NĚKTERÍ STUDENTI V JEJICH TŘÍDĚ JSOU NADANÍ...

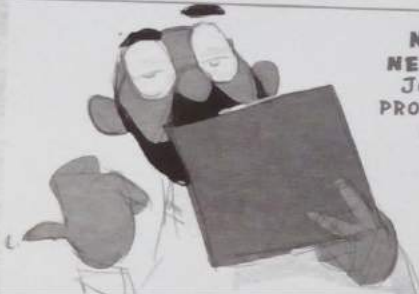

... TŘEBAŽE TOTO OZNAČENÍ NEMĚLO ŽÁDNÝ ZÁKLAD V REALITĚ...

PSYCHOLOGICKÉ TESTY UKAZUJÍ, ŽE JOHNNY BUDE MNOHEM CHYTŘEJŠÍ.

... VĚNOVALI TĚMTO STUDENTŮM VÍCE PĚČE A POZORNOSTI...

NADANÝ NENADANÝ. JOHNNY JE PROSTĚ JEDNO Z DĚTÍ.

... COŽ VEDLO K TOMU, ŽE SE TITO STUDENTI ZLEPŠILI VÍCE NEŽ JEJICH VRSTEVNÍCI.

JOHNNY, OČEKÁVÁM OD TEBE SKVĚLOU PRÁCI.

DOSTAL JSEM JEDNIČKU!

VĚDĚLA JSEM, ŽE JSI NADANÝ.

JEDNÁ SE O DŮKAZ, ŽE POUHÉ PŘESVĚDČENÍ, ŽE STUDENT SE ZLEPŠÍ, MŮŽE TOTO ZLEPŠENÍ OPRAVDU VYVOLAT.

BOHUŽEL STEREOTYPY MOC ČASTO TAKTO POZITIVNÍ NEBÝVAJÍ.

MYSL JE MOCNÁ VĚC.

SAKRA, DOSTALA JSEM TROJKU!

PROTOŽE NEJSI NADANÁ.

Dětství a mládí

- otec byl poradcem židovské obce v Botosani v Rumunsku
- základ toho, co nazýváme kritickým myšlením ve smyslu kladení otázek a snahy dobrat se pravdy
- pracovní tábor v Transylvánii
- učitel

Izrael

- práce s kulturně deprivovanými dětmi
- základy teorie o modifikovatelnosti inteligence
- aktivně modifikující přístup x pasivní přijetí
- Miluješ mě, tak mě nepřijímej takového, jaký jsem

Švýcarsko a Jean Piaget

- základy celého kognitivního vývoje, ale...kognitivní vývoj není řízen vnitřním, biologicky daným mechanismem zrání
- *RF: „Poznal jsem podstatu lidské modifikovatelnosti a překročil ji, abych nastínil obrysy teorie, která se později stala známou jako teorie Strukturální kognitivní modifikace.“*

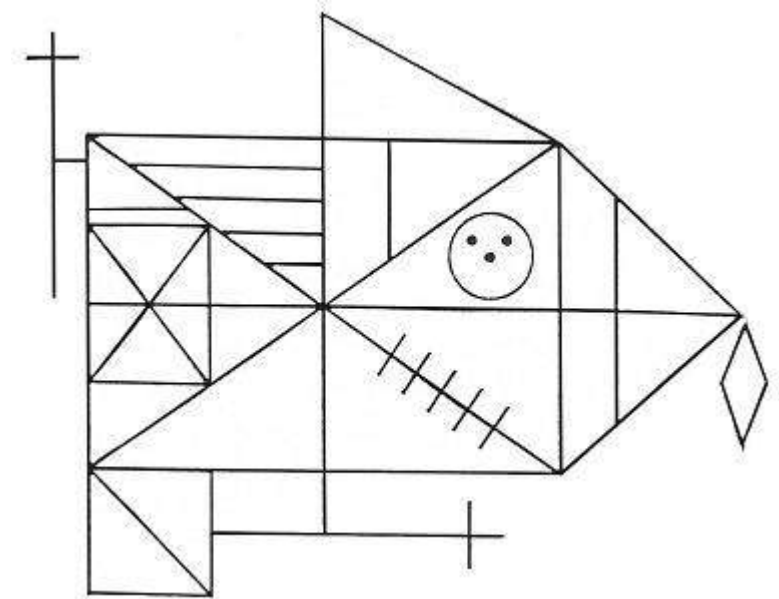
André Rey

- LPAD (learning potential assessment device)
potenciální kapacita pro modifikovatelnost a její rozvoj...

x

nízká aktuální funkční úroveň kognitivních funkcí

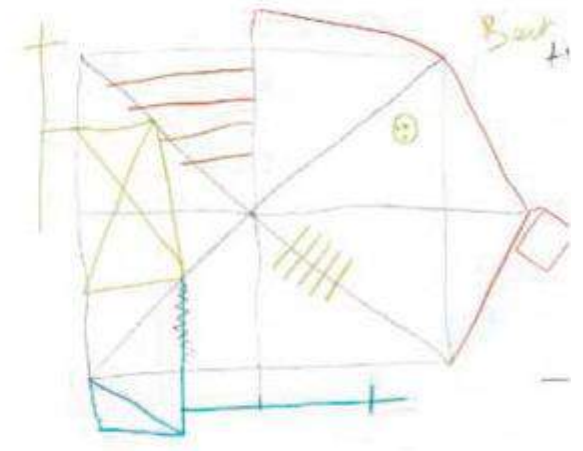
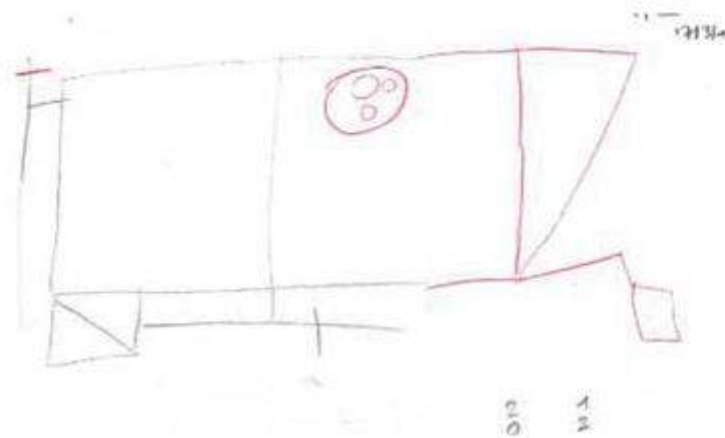
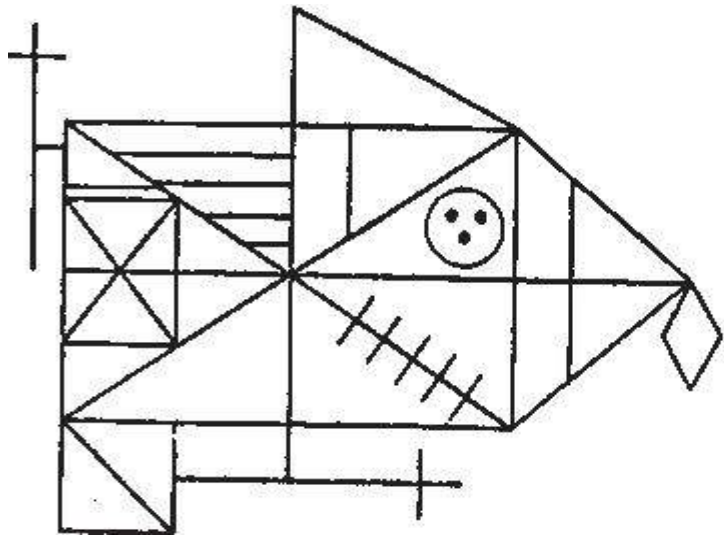
Rey-Osterriethova figura

Plasticita mozku

magnetická rezonance – potvrzuje

modifikovatelnost – vlastnost lidského intelektu, která se neobjevuje automaticky, ale vzniká ve vazbě na specifické formy interakce jedince a osob v jeho okolí

Kognitivní (poznávací) funkce

- předpoklady myšlení, nástroje umožňující porozumět problému či úkolu
  - vstup (input)
  - zpracování (elaborace)
  - výstup (výstup)
-
- slovní úloha

- = podkladové funkce pro úspěšné zpracování kognitivních operací
- operace klasifikace
  - dovednost systematického hledání informací
  - dovednost pracovat se dvěma a více zdroji informací
  - nutnost porovnávat
- kurzy time managementu – aplikace na špatném operačním systému

Nejčastější deficitní kognitivní funkce u (nadaných) dětí

na úrovni vstupu:

- nejasné a povrchní vnímání
- nedostatek přesnosti, preciznosti a kompletnosti při sbírání dat

úroveň elaborace:

- zúžené mentální pole (např. neschopnost vybavit si dříve osvojené znalosti, používání určitých částí souboru a neschopnost vnímat je jako celek)
- narušená nebo snížená schopnost plánovat (zahájení práce bez rozvahy)

na úrovni výstupu:

- egocentrická komunikace (žákovi stačí, že odpověď ví, nedokáže ji vyjádřit)
- psychický blok – emoční základ - strach ze selhání (projevem může být žák, který všechno bojkotuje, přestane hledat správná řešení), může se objevit i „zamrznutí“ v důsledku silné stresové reakce
- impulzivita (často se prolíná se samotným vstupem)

Náprava prostřednictvím metody instrumentálního obohacování

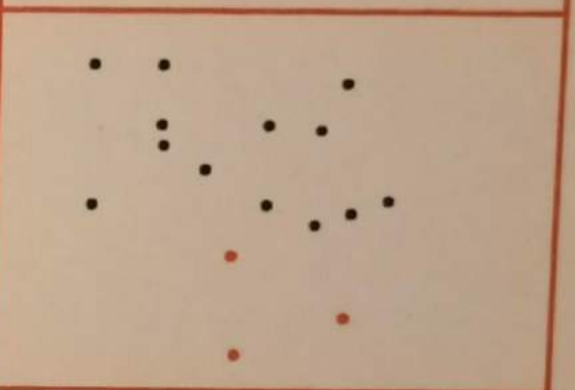
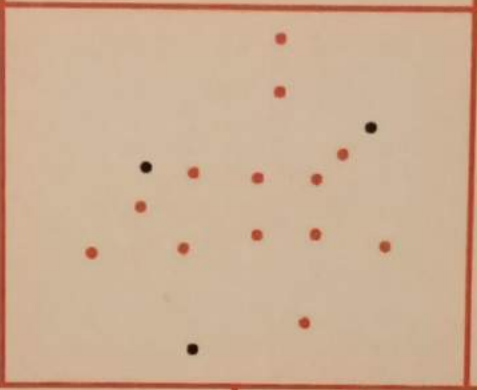
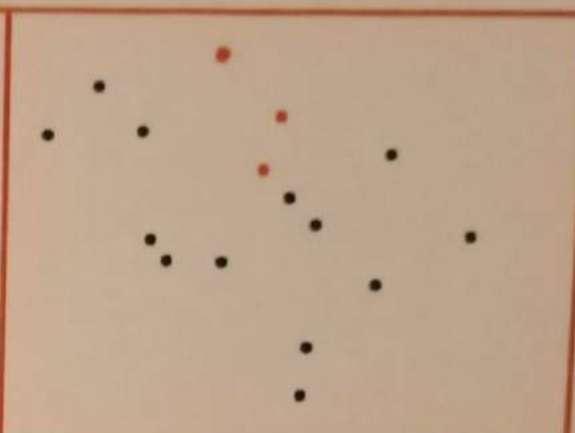
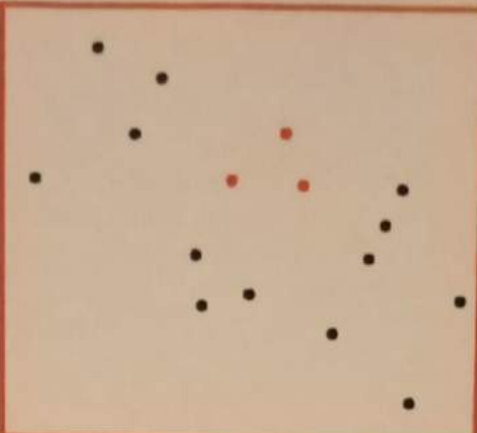
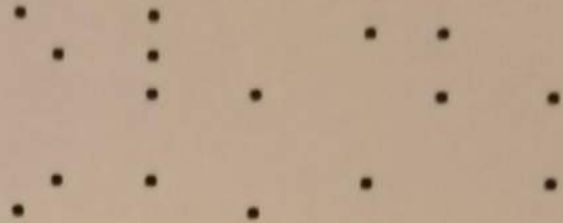
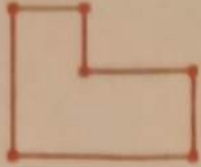
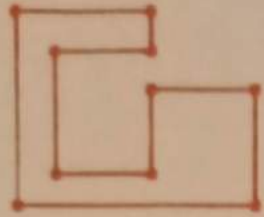
- nechte mě chvíli, já si to rozmyslím...
- S1 S2 Daniel Kahneman
- dojmy x názory
- práce s pocity paniky, když se úkol nedaří vyřešit, strachu ze selhání, vnitřní motivací...
- vše, co se odehrává v práci s instrumenty, se „přemostuje“ do běžného života
- kognice jako rozhodující činitel chování

Metoda instrumentálního obohacování

- rozsáhlý, vnitřně strukturovaný a terminologicky náročný systém
- 14 sešitů – „instrumentů“, celkem 500 stran úkolů
- uspořádání bodů, orientace v prostoru, analytické myšlení, vzory ze šablon, instrukce, vztahy v rodině, sylogismy, emoce....

Cíle instrumentálního obohacování

- „...nejde o to chytit někomu každý den rybu, aby se najedl, ale dát mu nezbytné vybavení, znalosti a dovednosti, které mu umožní chytat ryby samostatně a tehdy, kdy on sám potřebuje
- učit se a přemýšlet bez znalosti principů učení a přemýšlení, je jako běžet závod na boso a bez trenéra

Zprostředkované učení - parametry

- 1. zaměřenost a vzájemnost
- 2. transcendence (činnost mediátora dávat aktuální jevy do souvislostí)
- 3. zprostředkování významu
- 4. zprostředkování pocitu kompetence
- 5. zprostředkování regulace a kontroly chování
- 6. zprostředkování chování se sdílením
- 7. zprostředkování individuálních rozdílů a psychologické odlišnosti
- 8. zprostředkování chování vedoucího k vyhledávání, identifikaci a dosažení cíle

- 9. zprostředkování výzvy: vyhledávání nových a složitějších věcí
  - 10. zprostředkování vědomí lidské bytosti jako proměnlivé entity
  - 11. zprostředkování cesty za optimistickými alternativami
  - 12. zprostředkování pocitu sounáležitosti
-
- aby interakce byla považována za zprostředkované učení, musí být naplněny první 3 parametry (kdy, kde, jak, co, „proč“ a „kvůli čemu“)

Pro koho

- žáci se specifickými poruchami učení (např. snížení impulzivity – S1/S2)
- nadaní (vytváření kognitivních strategií)
- zaměstnanci společnosti Motorola (zvýšení analytických a percepčních (vjem) dovedností)
- učitelé matematiky – dobrá výuka nemůže zmírnit slabé výkony

x

neefektivní vyučování se přímo vztahuje k nízkým výsledkům

Kritické myšlení

- je založeno zejména na schopnosti vytvářet si názory, nikoli podléhat dojmům (kog.fce brát v úvahu více než jeden zdroj informací)
- je o myšlení sama za sebe, ne o slepém přijímání myšlenek druhých
- v rychlém a komplikovaném světě nás intuice může často zradit (media, marketing...), je potřeba vědět, jak šikovně používat **rozum** (kog.fce jasné, zřetelné a soustředěné vnímání, systematické zkoumání)

- pět kroků, jak se dobrat k pravdě (Kritické myšlení – dovednost nejen pro 21. století; Gazda, Liška, Marek)

1) ~~1~~ Dáš ubrus na stůl.

2) ~~x~~ Doprostřed dáš ~~1~~ třeba kytku.

3) Ke každé židli dej talíř.

4) Vedle talířů dej příbory.

Pracovní stolu JAK

1. Jdi do kuchyně.
2. Vezmi si vidličku nůž a vidličku ze skříně kde jsou příbory.
3. Běž s nimi ke stolu.
4. Polož příbory tak, aby vidlička byla na levé straně a nůž na pravé a lžička vedle něj.
5. Běž z nového kuchyně bez vidličky nože a lžičky.
6. Vezmi si mělký a hluboký talíř ze skříně kde jsou talíře.
7. Běž znovu ke stolu a dej mělký talíř mezi příbory a hluboký na něj.

1. rozhodnutí se
2. odpracování

① Jdi do svého pokoje.

② Jdi ke knihovničce a vem si svoji oblíbenou knihu.

③ Běž k posteli odhrň si peřinu a lehni si.

④ Přikryj se peřinou.

⑤ Otevři knížku na první straně a čti.

⑥ Až přečteš aspoň tři strany jseš už odpočinutý.

Výuka formou kladení otázek/zprostředkované učení

Základní otázka zní: „Co jsou to dějiny?“

- O čem píší historiografové?
- Co je to minulost?
- Je možné v jediné dějepisné knize vylíčit celou minulost?
- Kolik dějinných událostí dané historické doby je ponecháno stranou?
- Není více událostí opomenuto než uvedeno?
- Jak historiograf ví, co zdůraznit a na co se zaměřit?
- Jsou důvody, na jejichž základě historiografové něco do svého díla zahrnují nebo nezahrnují, správné?

Schopnost kladení otázek – kritického myšlení

- „výkonnost operačního systému“
- základ v metodě instrumentálního obohacování – co se člověk učí v rámci práce s instrumenty pak lehce používá v každodenních činnostech (schopnost pracovat s více zdroji informací, deduktivní myšlení, hypotetické myšlení, atd.).

Použitá literatura

- Gabriela Málková: Umění zprostředkovaného učení (Teoretická východiska a výzkum instrumentálního obohacování R. F.)
- Jan Gazda, Václav Liška, Bořivoj Marek: Kritické myšlení – dovednost nejen pro 21.století
- Reuven Feuerstein: Vytváření a zvyšování kognitivní modifikovatelnosti